

A NŐ EZERSZER

A NŐ EZERSZER

Szolgáljon e kiadvány arra, hogy a bemutatott hölgyek gondolatai mellett ráeszméljünk saját értékeinkre, saját életutunk nagyszerűségére, általunk is megbecsülésre váró alkatunkra és tulajdonságainkra.

Kolozsvár
2013

Kedves olvasó!

Nőként nőkről, nőknek szóló gondolataimat osztom meg Önnel, és köszöntöm szeretettel a jelen kiadvány olvasójaként.

Olyan időket élünk, amikor a hangosan hirdetett teljes egyenjogúság nagyszerű eszméje mellett mi, nők nap mint nap szembesülünk és küzdünk azokkal a megnyilvánulásokkal, melyek esélyegyenlőségünket hivatottak csorbítani. Születnek ezek a megnyilvánulások néha szándékosan, néha megszokásból, adott esetben sajátos értékrendből. És mi, nők időnként felháborodva és tiltakozva, időnként szinte számba se véve, gyakran a sértett bánatával viszonyulunk hozzájuk.

Ez a valóság, melyben megbecsült, tisztelt, elismert, sikeres nők akarunk lenni. És lehetünk is. Rajtunk, önmagunkon külön-külön, egymás támogatásán, írott vagy íratlan női szövetség létén múlik, hogy megvalósítsuk ezt az állapotot.

Kislánykorunktól tanuljuk, hogy gondoskodni, törődni, cselekedni kell a másikért: a babánkat, a kis vagy nagy testvérünket, a családtagjainkat, a férjünket, a gyermekeinket, és folytathatnám a felsorolást, állítjuk – magától értetődő módon – önmagunk fontossága elé. És ez így természetes számunkra.

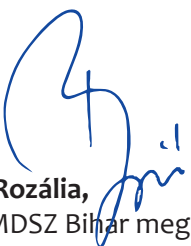
Az önzetlen cselekvés, a feltétel nélküli szeretetadás, a saját prioritásaink háttérbe helyezése mindennapjaink velejárója. Ugyanakkor megmásíthatatlan része lelkünknek, női mivoltunknak. De tegyük ezt a méltóságunk megőrzésével, az önfeladásunk elkerülésével, a máságunk tiszteletteljes elfogadtatásával.

Szolgáljon e kiadvány arra, hogy a bemutatott hölgyek gondolatai mellett rászeméljünk saját értékeinkre, saját életutunk nagyszerűségére, általunk is megbecsülésre váró adottságainkra és tulajdonságainkra.

Nagyszerű lehetőséget kaptunk a Gondviselőtől azáltal, hogy nőnek születünk. Az otthon melegének megteremtését, a gyermekáldás örömét, a felemelni, bátorítani tudó társ tehetségét, a támogató gondozó önzetlenségét és mindezek mellett a keményen harcolni, következetesen előre haladni tudó egyén erejét hordjuk magunkban nőként.

Kedves Hölgyek! Éljük mindazokkal az értékekkel, amelyekkel rendelkezünk, és használjunk ki minden lehetőséget arra, hogy cselekvő szeretettel ragyogjunk be mindennapjainkat. E gondolatok jegyében köszöntöm Önöket, sok sikert kívánva az RMDSZ-ben megalakuló Nők Szervezetének.

Megtisztelő szeretettel,

Biró Rozália,
az RMDSZ Bihar megyei szenátora

Kilenc hónap

Az elmúlt kilenc hónapban sokat utaztam. Az utazás nem kimerítő, nem terhelő és nem is fárasztó, ha tudod, hogy egyszer csak hazaérsz. Az elmúlt kilenc hónapban nem telt el nap, hogy ne gondoltam volna arra, hogy mit jelent nőnek lenni, nőként élni. Mit jelent ez édesanyámnak, a kamaszlánynak, az iskolaigazgatónak, a színésznőnek, a háziasszonynak, a politikusnak, és mit jelent számomra.

Az utazás során többször elhangzott a kérdés: büszkék vagyunk mi, hölgyek arra, hogy nők vagyunk? Én azt gondolom, hogy egyikünk sem egyszerűen arra büszke, hogy nőnek született, nem könyveljük el személyes kudarcként vagy érdemként. De kivétel nélkül mindannyiunk számára az a fontos, hogy eredményeinkre, sikereinkre, családjainkra és választásainkra lehessünk büszkék.

Az utazások elején nem mindig számolunk a ránk váró spontán élmények mértékével, a váratlan meglepetések hatásával. Amikor az RMDSZ Nők Szervezetének ötletét megfogalmazzuk, lehetőségeinket feltérképeztük, magam sem tudtam, mire számíthatok. Azonban a számtalan pozitív fogadtatásnak és nyitottságnak köszönhetően a kezdeti kételyeket rövid idő alatt felváltotta a bizonyosság: szükség van a Nők Szervezetére.

Az elmúlt időszakban olyan nőket ismertem meg, akiknek történeteik, életútjaik, tapasztalataik a legkülönbözőbb mértékben eltérőek és tanulságosak. Olyan nőkkel volt lehetőségem beszélgetni, akik számára a nő szó önmagában nem a két-féle nem egyikének a meghatározása, hanem érték. Azt tanultam tőlük, hogy mi teremtjük meg saját magunk számára ezt az értéket, amiért kitartóan dolgozunk, és továbbra is megfelelünk még akkor is, ha időnként megtorpanunk.

Együtt és egymást támogatva, egymás sikereiből és kudarcaiból tanulva még többet tudunk tenni saját fejlődésünkért, személyes és szakmai kiteljesülésünkért. Ennek a felismerésnek az eredménye volt a Nők Szervezetének kezdeményező gondolata. Ez volt közös utazásunk első napja. Napok és hetek teltével azt éreztem, hogy egyre többen látják hasonlóan a Nők Szervezetében rejlő lehetőséget. Egyre többet beszélgettem lányokkal, feleségekkel, anyákkal, férjekkel és társakkal, akiknek tanácsot adhattam, és cserébe annál sokkal többet kaptam. Tőlük kaptam a lendületet és a bizalmat, ők erősítettek meg abban, hogy nem szabad megállni, még akkor sem, ha néha sok az elénk görgetett akadály.

Nekünk, nőknek nem kell mindenhez értenünk, nem kell mindent jobban csinálnunk, nem a férfikkal kell versenyeznünk. Abban tudunk segíteni, hogy mindenki saját céljainak, terveinek és elvárásainak megfelelően megtalálja a helyét és a hangját. A mi szervezetünk erre teremt keretet.

Az utazásnak közel sincs vége. Most csupán az első állomáshoz érkeztünk. Nem tudjuk, mi következik, merre vezet az út, mit tartogat számunkra. Abban viszont biztos vagyok, hogy nem jutottunk volna el idáig megannyi céltudatos, bátor és kitartó nő nélkül, akik nap mint nap többet akarnak tenni közösségünkért.

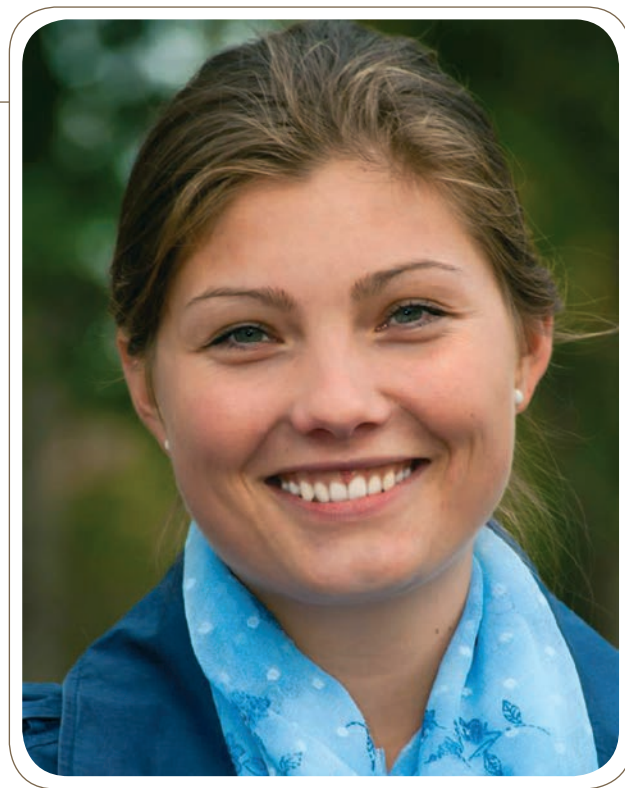

Nagy Emese,
az Országos Kezdeményező Bizottság tagja

Amikor a lány lassan nő lesz

Kislánként még sokat álmodozunk, aztán tiniként lázadunk minden ellen, majd átélve a felnőttkor küszöbét, megtanulunk egyre inkább úgy viszonyulni a világhoz, hogy felismerjük és elfogadjuk belőle a jót, és megpróbálunk konstruktívan változtatni mindazon, amiről úgy gondoljuk, hogy az lehet más is, jobb is, több is. Tesszük mindent úgy, hogy közben célirányosan keressük helyünket, tudatosan készülünk a nő felnőttkori szerepeire. **Barabás Katalin** egyetemista a saját álmairól, elképzeléseiről beszél nekünk, megosztva velünk azt is, hogyan látja a nő szerepét az erdélyi társadalomban.

Miért jó nőnek lenni?

Számos érvet felsorakoztathatunk amellett, hogy miért jó nőnek lenni. Ezek közül a legfontosabb az a női kiváltság, hogy életet ajándékozhatunk gyerekeinknek. Emellett azonban azt gondolom, hogy elsősorban egymást tisztelő, egymást elfogadó nőnek, férfinak kell lennünk.

Barabás Katalin

Mi szerettél volna lenni kislánykorodban?

Gyerekkori álmom az volt, hogy híres balett-táncosnő leszek. Emlékszem, nagyon sokat próbáltam a lábujjhegyen forgást. Majd a szavalóversenyeken elért sikereim után színésznőnek képzeltem el magam, aki főszerepeket játszik, és körbeutazza a világot.

Milyen tulajdonságokkal kell rendelkeznie egy nőnek?

Véleményem szerint egy nőnek céltudatosnak, kitartónak és határozottnak kell lennie. Sikereinek eléréséhez ez a három tulajdonság elengedhetetlenül szükséges.

Hogyan látod egy nő szerepét egyetemistaként a mai társadalomban?

Mint fiatal egyetemista és a közéleti tevékenységek iránt érdeklődő úgy gondolom, hogy a modern társadalmi-gazdasági viszonyok átalakítják a nők társadalomban betöltött szerepét. A tradicionális

női szerepek (család, gyereknevelés, háztartás) kiegészülnek a karrierista, a közéletben szerepet vállaló nő képével. Azonban fontos az utóbbi véleményformáló és társadalomszervező tevékenységének erősítése és ösztönzése.

Mi a véleményed a romániai magyar nők közéleti szerepvállalásáról?

Szerintem kevés azoknak a romániai magyar nőknek a száma, akik közéleti szerepet vállalnak. Több olyan nőre van szükség, aki jelen van a döntéshozatali szinteken, és közéleti szerepet vállalva hozzájárul az erdélyi magyar közösség építéséhez.

...egymást elfogadó és egymást tisztelő nőnek, férfinak kell lennünk.

Egy rebellis nő, korlátlan életöröm és végtelen zene

*Minden nemzedéknek megvannak a maga ikonjai: ők azok, akik személyiségükkel magukkal ragadnak, akiket titkon mindannyian legalább egy kicsit irigyelünk felszabadultságuk miatt, azért, ahogy élnek, átélik az élet minden pillanatát, kíváncsi-an, merészen, és főleg nevetve. **Koszorus Krisztinát** mindezek mellett természetesen hangjáért imádjuk.*

*Milyen voltál kislánként, lányként?
Milyen szeretnél lenni asszonyként?*

Kislánként pufók, nagy kék szemű, kíváncsi és talpraesett voltam. Esténként görög mitológiát, bibliai történeteket és világtörténelmet olvastunk, nappal hegedülni tanultam, énekeltem, táncoltam a nagyszobában, és anyámék nagy örömeire bármire hajlandó voltam, ők meg rengeteget mulattak rajtam... Egész serdülőkoromig, utána már én mulattam inkább (mert ők biztos nem). Lázadó, makacs és hangos kamasz voltam, tanárain kifejezetten örültek, ha ellógtam az óráikról, én pedig boldogan tettem eleget ki nem mondott vágyaiknak. Kritikus és cinikus jellemem első jelei is ekkoriban kezdtek megmutatkozni, és csípős nyelvem

Koszorus Krisztina

elől senkinek nem volt menedéke (most sincs). Mások vidámnak és segítőkésznek jellemeztek, és ez így is lehetett, már ha középiskolás emlékfüzeteknek hinni lehet.

És hogy milyen szeretnék lenni asszonyként: hát természetesen szép, mint Tündérszép Ilona, öröké fiatal, lehetőleg feneketlen pénzeszsákkal és egy birodalommal „alátámasztva”, az Üveghegyen túl. Vagy csak türelmes.

Mit örököltél édesanyádtól, mi az, amit a leginkább csodálsz benne?

Édesanyámtól elsősorban az arcomat örököltem, kevésbé jól sikerült másolata vagyok az ő vonásainak. Balerinából néptáncossá vedlett, később énekesi pályával kacérkodó édesanyámtól hallottam az első népdalokat, és már a hasában részt vettem a Maros Művészegyüttes előadásain. Nagyokat énekelünk az autóban, Gyergyóba vagy a tengerre menet, majd később Portugáliában, Szlovákiában, Magyarországon és az ország színpadain, számta-

Édesanyám kreatív, bátor, egyenes, bolondos, kitartó, ambiciózus, független, odaadó, intuitív, megértő, ráérző, segítőkész és tetterre kész, ezek közül (...) bármelyikünk szívesen fogadna még egy plusz adagot.

lanszor. Tőle hallottam az első magyar népdalt, az első románt, az első cigánydalt, sőt kínait, koreait és oroszot is, és több mint valószínű, hogy az énekhangomat is neki köszönhetem. Nehéz lenne kiragadni egy dolgot, amit különösebben csodálnék, a közül a megszámlálhatatlanul sok dolog közül, ami csodálatraméltó benne. Édesanyám kreatív, bátor, egyenes, bolondos, kitartó, ambiciózus, független, odaadó, intuitív, megértő, ráérző, segítőkész és tetterre kész. Ezek közül bármelyik olyan tulajdonság, amiből bármelyikünk szívesen fogadna még egy plusz adagot.

Mire tanítanád saját kislányodat?

Elsősorban zenére. A zenére. A Zenére – mindenféle zenére. Hallgatni is, és művelni is. De csak ha akarja. Toleranciára. Túl kevés van manapság belőle, még azokban is, akik alapvetően toleránsnak, türelmesnek, elnézőnek számítanak. Kultúrákra. Hogy hány meg hányféle létezik, és hogy bár büszkének kell lennünk a sajátunkra, tisztelnünk kell a másét is, mert attól olyan érdekes a világ, hogy ilyen sokfélék és színesek vagyunk. Színekre,

szagokra, hangokra, ízekre. Olvasni, könyvekre, versekre, regényekre, atlaszokra, térképekre, földrajzra, történelemre, nyelvekre. Játsszani. Tudjafene. Mindenre.

Melyik a kedvenc nőről szóló dalod?

Igazság szerint nincs. De ha már választanom kell, akkor Sting *Tomorrow we'll see* című dala, ami egy transzvesztita utcalányról szól, és mint Sting dalai általában, tele van utalásokkal, elvekkkel, életfilozófiával és tanulságokkal. Ebben az esetben a tanulság az, hogy „Don't judge me, you could be me, in another life, in another set of circumstances”. (Ne ítélkezz, te is lehetnél a helyemben, egy másik életben, más körülmények között.)

Egy nő – sok-sok arc, hangulat, érzés

Hangulatunk változásával legtöbbször mi is átalakulunk. Bánatosan, vidáman, mosolygósan, félénken, bátran, nyugodtan, türelmetlenül, lazán, feszülten, mindig másak vagyunk. És ezt legtöbbször észre sem vesszük. Vannak azonban olyanok, akik tudatosan járják be az érzelmi skálánk végletei közötti utat, akár a legrövidebb időn belül is. Ők azok, akik színpadon képesek örülni, örjöngeni, megijedni, gúnyosnak lenni, elszántnak lenni, reményt veszteni, újjászülni. Azaz újraélik mindennapjaikat, mindennapjainkat mindannyiunk előtt. **Magyari Etelka** színésznő vall nekünk egy színész, pontosabban egy színésznő sokarcúságáról.

Az ezerarcú nő

Egy nőben rengeteg minden rejtőzik. A szeretettől kezdve a ráción és érzékenységen keresztül, a félelmeken, a szorongásokon át egészen a gyűlöletig, és még sorolhatnám, érzések végtelen sorozata határozza meg lényünket, habitusunkat. Ezek váltakozása, neveltetésünk, szokásaink, életfelfogásunk, pozitív gondolkodásunk vagy akár szomorú, önsanyargató létünk, minden ott van a szemünkben, szívünkben. Arcunkon hordozzuk állapotainkat, és igen, „ezt a rengeteg arcot” lehet

Magyari Etelka

fégyelmezni, kontrollálni, de tekintetünk nem fogja meghazudtolni valódi énünket. Sok minden van bennünk, csak nem biztos, hogy mindenki meri láttatni!

Építkezés a mindennapokból

Szeretem megfigyelni az embereket, sokat tanulhatsz magadról valaki által. Az már más kérdés, hogy tapasztalataimat hogyan hasznosítom. Nyilván számomra a leghitelesebb, legérdekesebb az, ha valakinek az őszinte, nem a felcícomázott, mindenféle manírokkal megtoldott, külsőségekben elmélyült, felszínes lényével találkozom. Persze

nagyon veszélyes valakire csak úgy azt mondani, hogy ilyen vagy olyan, csak mert előítéleteink vannak. Egyáltalán, valaki felett ítélni nagyon nagy hiba lehet. Néha félre kell tenni az egónkat, el kell felejteni, és ehhez alázat kell, mint a művészethez is, de ez mindenre érvényes.

Amikor az élet mindent átrendez

Az én intellektusom, lelkülem nem tudom levétközni, mindig, mindenben „lesz belőlem egy darabcska”, ugyanakkor a képzeleterőm, különböző tapasztalataim az élet területén, megpróbáltatásaim segítenek, hogy igenis, legyen különbség a színpadon életre keltett személyek és köztem. Azok az igazi kihívások, amikor olyan karakertípusokat kell megformálni, hitelessé varázsolni, amivel a lelkülem, az intellektusom, az énem nagyon nehezen tud azonosulni. Például William Shakespeare *Lear király* című tragédiájában Lear egyik lányát, Regant játszottam. Azt az embertípust, azt a nőt kellett keresnem, akit a külsőségek, a hatalomvágy, a vagyonszerzés attól sem rettent vissza, hogy megölje testvérét, kizárja apját életéből, kastélyából. Hosszú utat jártam, jártunk be a próbák alatt, amíg megszületett a rendező és a kollegáim segítségével ez a szerep, valamint életre kelt. Viszont szinte minden felborult bennem, amikor az előadás előtti napon jött a hír, hogy édesapám meghalt. A próbák alatt megszületett Regan másnaptól már nem az a Regan volt.

...sokat tanulhatsz magadról valaki által.

Adni emberként, művészként egyaránt

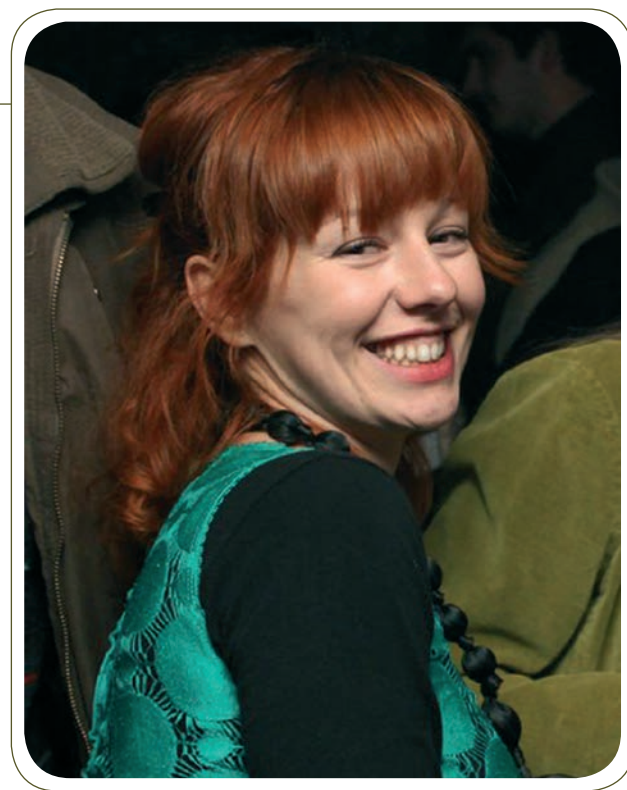
Az utcán ballagó Magyar Etelka ugyanúgy ballag, vagy rohan, vagy csak ül egy padon a parkban, nevet vagy szomorkodik, mint akárki más, nincs benne semmi feltűnő, nem is kell hogy legyen. Az más, hogy néha tudatosan figyelem a madarak csicsergését, vagy megnézem, hogy a szatyrait cipelő hölgy lábán a cipő sarka valószínűtlenül magas, és ettől a járása sem természetes már. Szeretem a szépet, és szeretem, ha azt érzékelem, hogy az emberek jók. Egyszer egy taxiban utaztam, a sofőrrel társalógtunk, nem mondtam, hogy mi a foglalkozásom, csak azt, hogy a színházba megyek. Erre elmesélte, hogy látta Szép Ernő *Lila akác* című darabját, és hozzátette, hogy mennyire tettett neki a Mancit játszó színésznő alakítása. Én voltam. Tudtam, hogy nem ismert meg, de nem is fedtem fel kilételemet, legyőztem hiúságom, de nagyon hálás voltam! Fontos, hogy tanuljunk meg adni emberként, művészként egyaránt, és ebben nem lehet különbség!

A stílussteremtő nő

Azt gondoljuk, a divat talán a legegyszerűbb dolog: csak figyelni kell a trendeket, s máris tudjuk, mit kell felvonnunk, mit mivel kell társítanunk, hogy menők legyünk. Ám sokszor megfélekedezünk talán a legfontosabb szemponttól: saját magunkról. A legbelsőbb énről, hangulatainkról, kedvenc színeinkről, mindarról, ami bennünket meghatároz. Pedig sokszor elég lenne egy kicsit jobban magunkra figyelni ahhoz, hogy öltözködésünkkel ne csak a trendet kövessük, hanem stílust teremtsünk. A sajátunkat. **Szász Emőke** divattervező, a csíkszeredai Delikates divatház egyik alapítója vall a divat alapelveiről.

Legyünk divatosak. De hogyan?

Soha nem elég csak a trendeket követni, az egyediséghez elengedhetetlen a saját ötletek, a személyes tapasztalások kifejezése és gyakorlatba ültetése. Ezek a mi esetünkben zenéből, filmekből, színházból, vagy csak egyszerűen hangulatokból, élethelyzetekből származnak. De megihlelhet egyszerűen egy darab anyag, amire csak azt mondjuk, „kollektív hangulata van”, egy textúra vagy egy kellemes színvilág. Ötleteink, stílusunk kialakulásában egyértelműen központi szerepet játszik a megrendelő, a viselő személyisége, egyedi igé-

Szász Emőke

nyei, stílusa. Az, hogy nők vagyunk, szintén meghatározta a stílusunk alakulását, hiszen ruháink hangulatát tekintve mindenekelőtt áll a nőieség, és ebben a témában személyes tapasztalattal rendelkezünk. A saját életritmusunkat, igényeinket érzében tartva tervezünk mai nőknek, akik az olyan apróságokban is örömeiket lelik, mint egy diszkrét csipke egy táska pántján, egy finom fodor a vállon, apró gombsor a háton. Akiknek nincs szükségük feltűnő, pompás ruhakölteményekre ahhoz, hogy magabiztosak legyenek, mégis szeretnek öltözni, és kiteljesednek benne.

Stílus. Követjük vagy teremtjük?

Az a tapasztalatom, hogy egyre pozitívabb irányba haladunk az öltözködést és a stílust illetően, habár még mindig nagynak érzem a szakadékot azok között, akik igazán stílusosak, és azok között, akik csak barátnőjüket, példaképeiket követik, személyes adaptáció nélkül. Úgy érzem, talán korosztályokra bontva elemezhetőek az öltözködési szokásokat érintő jellemzők, így talán levonhatók általános következtetések. Környezetünkben a legstílusosabbnak talán a tinik mondhatóak, ők egyértelműen jelzik öltözködésükkel, milyen zenét szeretnek, milyen filmeket néznek, vagy épp milyen online játékot játszanak. Bátrak a szín- és formaválasztásban, és ezt örömmel ki is fejezik. A húszas, harmincas korosztály meggondoltabb ilyen téren, vagy okosan továbbfejlesztették a tinikori alapokat, és így ők váltak a legkifinomultabb, elegánsabb öltözködési szokásokkal rendelkező csoporttá, vagy lemondtak a divat követéséről örökre. Egyértelműen a negyven fölötti korosztály az, ahol a legkevesebben tulajdonítanak fontosságot a divatváltozások követésének. Természetesen itt is vannak kivételek, ők bármelyik divatmagazin címlapján megállnák a helyüket. Minden generáció esetében egyértelmű, hogy a nagyobb városokban bátrabbak az emberek az öltözködést illetően, több energiát szánnak erre.

Erdélyi. Van ilyen a divatban is?

Azt hiszem, nem választhatjuk el az erdélyi divatot az ország további részétől vagy az európai divattól. Nem hiszem, hogy létezne egy olyan kiemelkedő vonal vagy hangulat, ami bárhol felismerhető, és tipikusan erdélyi. Viszont a nagyobb egyetemi városok gazdag stíluskavalkádjának köszönhetően van pár helyszín, ahol érdekes street fashion fotókat lehetne készíteni, amelyek megállnák a helyüket bármelyik hasonló témájú blogon. Ilyen például Kolozsvár is, ami akár az erdélyi divatfőváros is lehetne. Ahhoz viszont, hogy egy város tekintélyhez jusson divat témában egy régióban, nem elegendő a jólöltözöttség, események kellene, bemutatók, vásárok, amelyek a helyi cégeket, a fiatal tervezőket segítik érvényesülni.

Az, hogy nők vagyunk, szintén meghatározta a stílusunk alakulását, hiszen (...) mindenk fölött nőiességünk áll.

Érzelmek, egyensúly, emlékek

*Tudjuk, hogy lelkünk tanában nincs rejtett terület előtte, de hogy honnan az a belső sugallat, elemi ösztön, tudás, amivel nemcsak felismeri, hanem meg is ismeri legbensőbb rezdüléseinket, azok indítékait, számunkra rejtély. Minden kérdésünkre válasza van, ám mindig egy kicsit azt érezzük, hogy feleleteit talán nem is könyvekből, elméletekből szerzett ismeretei alapján fogalmazza meg, hanem saját tapasztalásai, érzései, megélései mondatják el vele. Különben nem azonosulhatnánk ennyire minden szavával, nem érezhetnénk, hogy mindazt, amit mi megélünk, azt valamikor ő is átélte. **Kádár Annamária** pszichológust a nőről kérdeztük, és magunkra ismertünk.*

Mikor érezheti leginkább nőnek magát egy nő?
Akkor lehet leginkább nő egy nő, ha jól érzi magát a bőrében, ha nem kell arra koncentrálnia, hogy minden kimondott és kimondatlan elvárásnak megfeleljen. Ha belemegy ebbe a játszmába, ez az örök elégedetlenségének forrása lehet, mivel folyamatosan arra kényszeríti magát, hogy alkalmazkodjon az ideális testképhez, szerepelvárásokhoz. Akkor érezheti nőnek magát, ha mer önmaga len-

Kádár Annamária

ni, ha van bátorsága mutatni a bohém, szeleburdi, játékos, gyerekes énjét is. Ekkor nem egy műnő lesz, hanem emberi és szerethető. Az is megerősítheti a nőiességet, ha meglátja a kiválasztott férfi szemében a rajongást, az elismerést.

Mit kellene (jobban) megérteniük a férfiaknak egy nővel kapcsolatban?

Azt, hogy egy nőt a legtöbb helyzetben az érzései vezérlik. Hogy néha kell neki az n-ik cipő vagy táská. Hogy néha szüksége van egy csokor virágra, csak úgy. Akárcsak a bókokra és arra is, hogy többször megerősítsék, visszajelezzenek neki. Hogy időnként irracionális. És hogy, tisztelet a kivétel, nehezebben tud tájékozódni.

Mikor teljesedik ki egy nő?

Véleményem szerint akkor teljesedhet ki egy nő, ha a szerepei között meg tudja találni az egyensúlyt. Ha nem akar tökéletes lenni, csak elég jó, és a környezete el tudja fogadni ilyennek. Ha alkotott valami olyat, bármilyen területen, amire büszke lehet. Az önmegvalósítás mindenkinek mást jelent, kiteljesedhet valaki ugyanúgy anyaként, mint a karrierjében vagy akár a civil tevékenységében. Ha szívvel-lélekkel végzi az adott tevékenységet, és nem csak azért, mert külső nyomás nehezedik rá, akkor bármelyik területen jól érezheti magát. Mindig az érzés mondja meg a kiteljesedés mértékét, ha elégedett vagy, ha jól érzed magad abban azokban a dolgokban, amit magad köré teremtettél. Nem csak akkor lehet teljes egy nő, ha minden területen maximálisat tudott alkotni. Ha a karrierjében szeretne előrehaladni, akkor a többi szerepét kell háttérbe szorítania, mert ha nem, nagyon gyorsan kiég. A kiteljesedéshez szükség van arra, hogy legyen egy erős családi támogatottsága, hogy bátorítsák, hogy higgyenek benne, hogy segítsék. Ellenkező esetben nagyon nehéz egyedül helytállni.

Kislány korodban mi szerettél volna lenni?

Legkorábbi emlékem arról, hogy mi szeretnék lenni, a kakasos néni, aki a kukoricát pattogtatta és árusította az úton. Akkor annyira romantikusnak tűnt ez a foglalkozás! Később az általános iskolában a biológusi, majd az orvosi pálya vonzott, majd mégis úgy alakult, hogy a tanítóképzőbe felvételiztem. Utána sokáig tanító néni szerettem volna lenni, aztán jött egy hirtelen váltás, nagyon megtetszett a pszichológia. Életem legjobb döntése volt, hogy erre a pályára kerültem. Kislány koromban rengeteget álmodoztam, fantáziáltam arról, hogy milyen lesz az életem, amikor nagy leszek. Részletesen eljátszottam gondolatban a különböző forgatókönyveket. Úgy gondolom, ez egy nagyon fontos kulcsa a pályaválasztásnak, hogy már gyerekként legyenek merész álmaid, amelyekben hiszel.

Akkor lehet leginkább nő egy nő, ha jól érzi magát a bőrében...

Nő, költő, anyuka

Lehet, hogy az ember azért EMBER, mert időnként elgondolkodik saját magán. Ha ez nem így lenne, mi értelme volna megkérdezni: milyen érzés ...-nak/nek lenni? De megkérdezzük egymástól, elég gyakran. Talán azért is, mert nem merünk ennél személyesebb kérdést feltenni, vagy éppen séggel azért, mert úgy gondoljuk: ez az elképzelhető legszélyesebb kérdések egyike. Mindkét változat valóságértéke magas.

Nem vagyok meggyőződve arról, hogy el tudjuk mondani: milyen érzés ... -nak/nek lenni, illetve csak egészen relatív képünk lehet a dologról, hiszen nem tudjuk, milyen érzés olyan ...-nak/nek lenni, amik nem vagyunk, és ami a világban rajtunk kívül egészen sok van. De honnan ez az igény arra, hogy a ...-ségről abszolút képet adjunk? Biztosan kapcsolatba hozható azzal, hogy ...-nak/nek születtünk, nem?

Mindezek ellenére mégiscsak mondhatunk valamit arról, milyen érzés saját fejünkben, testünkben, környezetünkben, létünkben, sorsunkban lakni, lehet, hogy ez érdekelheti azokat, akik más fejben, testben, környezetben, létben, sorsban laknak. Ez kifogás lehet arra, ha az ember verset ír. Mert a vers első kézből vett jelentés arról, amit a világba szakadt lélek a vele történetek során tapasztal. Szeretem azt gondolni: verseim ilyen versek. Költőnek lenni: másoknak elmondani, hogy a nekem jutott helyzetben hogyan fest a valóság.

László Noémi

Milyen anyának lenni? Hogy elmondhassa ezt, az anyának költőnek kell lennie. A verset író nőket (akikről nyilvánosan is kiderül, hogy írnak, mert azt hiszem, verset minden nő ír) mégis megkérdezik: „milyen érzés” nőként verset írni? Olyan érzés, amilyenre a férfiak törekednek, amikor verset írnak, és nem tudják, vagy nem látják be, hogy ezt egyebek között azért teszik, mert nem szülhetnek gyereket. Tehát ha férfi nem szülhet gyereket, nő ne írjon verset. Amikor az anya verset ír, az áldott állapotot sokszorozza.

Nőnek lenni számomra az, ami megnyugtat, kiteljesít és a természettel összhangba hoz. A megértés képessége, a várakozás, a részletek felismerése, az elfogadás, a világban rejlő szépség öröme, a gondoskodás, az érzékenység ajándéka. De ha belegondolunk, mindeme tulajdonságok a költő tulajdonságai. Az anya tulajdonságai. Nő, költő, anya: ugyanazon jelenség három különböző vetülete, így teljes, így kerek. Örülök, hogy ilyen helyzet jutott nekem.

László Noémi írása

Kolozsvár, 2013. szeptember 12.

*...azt hiszem,
verset minden
nő ír.*

*A nő három gondolatban
Kérdezz-felelek **László Noémivel** a nő boldogságáról, a nőről az irodalomban, a belső érzelmek kivetítéséről.*

*Mikor lehet legboldogabb egy nő?
És mikor a legboldogtalanabb?*

Legboldogabb, ha feltétel nélkül szeretik, önmagáért. Legboldogtalanabb, ha a gyereke meghal.

Melyik a kedvenc könyved, amely a nőről szól?

Emily Brontë: Üvöltő szelek

Milyen belső érzelmeidről írsz legszívesebben?

A háláról és a félelemről.

A vállalkozó és a politikus nő

Vállalkozni, alkotni, közösséget építeni és azt a törvényhozásban képviselni nem könnyű feladat. Számos jele van annak, hogy a közvélemény nem tud mit kezdeni a nőkkel, ha nem feleségekről, családanyákról, hanem politikusokról, vállalkozókról van szó.

Biró Rozália, az RMDSZ Nők Szervezetének Országos Kezdeményező Bizottságának tagja, a Szövetség Bihar megyei szenátora vall politikáról és versenyszféráról, de megosztja velünk nőiességének titkát is.

Vállalkozó és politikus. Két kőkemény terület, nőnek való ez?

Természetesen nőnek való minden olyan terület, amely kihívás egyben lehetőség is. Akkor legyen vállalkozó vagy politikus egy nő, ha kellő elszánttságot, tenni akarást és bátorságot érez magában. Mindezt annak tudatában mondom, hogy gyakorlatilag tíz esztendőt a saját vállalkozásaim talpraállításával és fejlesztésével töltöttem, illetve lassan 13 éve a politikában tevékenykedem. Ahhoz, hogy nőként a kihívásoknak megfeleljünk, mindekelőtt a magunk tehetségét és adottságait kell megvizsgáljunk, és mindezekre alapozva kezdjük el építeni szakmai pályafutásunkat. Azt tanácsolom minden hölgynek, hogy merje felismerni

Biró Rozália

saját értékeit, és cselekedjen, vállalkozzon mindazokra alapozva. Vállalkozónak lenni azt jelenti, hogy egy ötletből kiindulva felépítünk egy működő, a közösség számára értéket előállító szervezetet, amely nem csak a nyereségre fókuszál, hanem azokra az emberi értékekre is, amelyeket a vállalatban munkatársként dolgozók jelentenek, akik életük egy részét ránk bízják. A legtöbb vállalkozás értéke az emberi érdemeken, értékeken múlik. Ugyanakkor merészség szükséges ahhoz

is, hogy a politikában elinduljon egy nő, és oly módon járja az útját, hogy eredményes és sikeres legyen. A sikerességet mindenekelőtt a közösség elismeréséből lehet megtapasztalni, azt hiszem, ez a mérvadó. Állítom, hogy rátermettségünk van sikeres politikai karriert kiépíteni nőként, hiszen egy politikusnak figyelemmel és odaadással kell fordulnia a közösség sokszínű problémái felé, és ki tudná mindezt jobban megvalósítani, mint az a nő, aki csapatot tud építeni és összetartani, egyszerre több problémával tud szembenézni, és tudása mellett lelkének egy jelentős részét is a közösség szolgálatára ajánlja.

Hogyan őrzi meg nőiességét, és mi fontos általában ahhoz, hogy egy nő nőies maradjon?
Ahhoz, hogy sikeres életutat járjunk, akár a vállalkozásban, akár a politikában, de bármilyen más területen is, amelybe energiát és erőt fektetünk, elengedhetetlenül fontos nőiességünk megőrzése. Úgy vélem, hogy óriási lehetőségek rejlenek

női mivoltunkban. Részben azért, mert elválaszthatatlanul kötődik nőiességünkhöz a kedvesség, az empátia, a másság elfogadása, illetve az, hogy nyitottan és odafigyeléssel forduljunk a külvilág irányába. Ha mindezt meg tudjuk tenni a körülötünk uralkodó bábeli zűrzavar ellenére is, akkor nyugodtan állíthatjuk, hogy lélekben és ezáltal megjelenésünkben is nőiesek vagyunk. Hiszen a lélek átsugárzik a testen, láthatóvá válik az arckifejezés és a gesztusok által. Amennyiben hagyjuk, hogy a szeretet, a tisztelet és a megértés vezessen bennünket, függetlenül attól, hogy milyen területen járjuk az utunkat, minden bizonnyal nőiességünk megmarad, és mindennapjaink cselekedetei tovább erősítik azt.

*...óriási lehetőségek
rejlenek női
mivoltunkban.*

Korán keltünk, aranyat leltünk, elköltenénk, de hogyan?

*A pénz kérdése sehol nem aprópénz: nem mindegy, hogy hogyan kezeljük a kasszát, főleg, ha az családi. Tudjuk, a helyes választ aranyat ér, ezért nem garaszkodtunk, hanem az anyagiak egyik legkiválóbb szakértőjéhez fordultunk jó tanácsért. **Nagy Ágnes**, a Román Nemzeti Bank igazgatótanácsának tagja osztotta meg velünk gondolatait.*

Ki a pénzügyek jobb szakértője: a nő vagy a férfi?

Egy nő másképp kezeli a pénzügyeit, mint egy férfi, hiszen más szempontok alapján állítja fel prioritásait, főleg ha anya. A legfontosabb, hogy egy családban a megkeresett anyagiakat együtt kell elkölteni, közös megegyezés alapján, ez az alapja a pénzügyek kezelésének.

Ki irányítja otthon a családi kasszát?

Együtt határozzuk meg az elsődleges kiadásokat, figyelembe véve a család számára legfontosabb szükségleteket.

Nagy Ágnes

Mire nem kellene sajnálnia egy nőnek a pénzt?

Elsősorban az egészség megőrzésére. Ezt követően a szakmai továbbképzésekre is kell fordítani, mivel a világ folyamatosan változik. Nem utolsósorban pedig, tekintettel arra, hogy nők vagyunk, az esztétika is hangsúlyt kap, amire kortól függetlenül figyelni kell, természetesen a jó ízlés határain belül. Egy nőnek mindig ápoltnak kell lennie.

*Egy nő másképp
kezeli a pénzügyeit,
mint egy férfi...*

Görög Ibolya

Viselkedjünk. Igazi nőként.

Nőnek lenni, igazi nőként élni igen nehéz. Nem mindegy, hogy a legkülönbözőbb helyzetekben hogyan viselkedünk, hogyan járunk, hogyan öltözünk, egyáltalán, hogyan éljük mindennapjainkat. Mert valahol mindannyian azt szeretnénk, hogy nőként tekintsenek ránk, akkor is, ha fáradtak vagyunk, vagy szomorúak, akkor is, amikor rohanunk, és nem volt kellő időnk magunkra, akkor is, amikor férfiakkal körülvéve kell nap mint nap dolgoznunk, és döntéseket kell hoznunk, azaz bárhol, bármilyen körülmények között nőnek érezzük magunkat. A legkiválóbb szakértő, **Görög Ibolya** segít bennünket mindebben.

Milyen illemszabályokat kell egy nőnek követnie ahhoz, hogy nőként viselkedjen minden körülmények között?

Elég kettős a megítélés. Egyrészt a poroszos vélemény: ha már dolgozik valaki, nem számít, hogy nőből van, nem kell előre engedni az ajtón stb. Ennek a hozzáállásnak a pozitív oldala, hogy egyelően is ítélik meg a férfiakkal. A másik, a jó öreg közép-európai megítélés, hogy a nő az vagy „dögös”, vagy „aggszűz” – elsősorban a külsője szerint ítélik meg, és csak utána kíváncsiak arra, hogy mit tud.

Tehát a kérdésre válaszolva: ha a munkámban akarok nőként sikeres lenni, a „tanult ember, aki nőből van” formát kell mutatnom. Tehát kedves, nőies, de visszafogott, határozott.

Vannak-e helyzetek, amikor egy nőnek jó, ha férfiként viselkedik?

Nem, azt hiszem, erre egyértelmű a válaszom. Férfiként soha nem viselkedhetünk. Észérvekkel győzni nem a férfiak kiváltsága! A tanult ember szerep tudatos betöltése segít abban, hogy nőként is elismerést érzünk el. Egyébként a „férfiként viselkedés” egy esetet juttatott eszembe. Még protokollfőnökként (de régen volt!) a francia nagykövetet kísértem a miniszterelnökhöz. Az illemszabályok szerint az ajtót, ha énfelém nyílik, húzom, tartom, és a kezemmel előre engedem a vendéget (adott esetben férfit). A francia nagykövet „Ó, nem, asszonyom, tessék!” – felkiáltással előre tessékelt. Ilyenkor nagyon rossz, ha megállunk, jaj-ne-tessék-jaj-maga-meg-tessék, hebegünk. Én azonnal átléptem a küszöböt egy „köszönöm”-mel, és nem mentem büszkén tovább, hanem megálltam és megvártam, míg ő is belép, aztán vezettem tovább. Az ajtóról általában: mondják, hogy mindig a nőt kell előre engedni, kivéve a kocsma, ahol repül a kés. A hír igaz, étterembe, nyilvános helyre mindig a férfi lép be előre. Ha ezt a mi párunk nem tudja, rá kell nézni, aztán a kilincsre, aztán vissza – már nyitja is!

Egyébként, ha nem nyilvános tér, mikor engedjük előre a nőt a férfiak: ha az ajtó öfelé nyílik. Ha meg elfelé, akkor nem kintről kell terpeszkedve karral tartani, hanem felgyorsítva belépni és belül

...úgy vágódik be a női kolléga előtt az ajtón, mint a huzat!

tartani az ajtót. Ezt egy közép-európai férfi még a munkahelyen is betartja. Egy porosz, skandináv, amerikai férfi meg úgy vágódik be a női kolléga előtt az ajtón, mint a huzat! Ha nőként megyek a férfi főnökömmel tárgyalni, és ő előreenged, belépek, de nem megyek oda azonnal a házigazdához a kézfogásra, hanem a főnökömet követem a szememmel, és mikor ő odalépett, utána megyek oda én is. A lépcsőn felfelé menet a nő megy felül, a férfi alul, mert ha a nő elesik, hátrafelé tud leesni, onnan kell védeni. No de akkor a szoknyája alá lát! – mondják. Nos, ha a nő abszolút mini, öv méretű szoknyában van, akkor az alá alá kell látni, ugyanis azért rövid. A normál szoknya alá meg két-három lépcsőfokkal lejjebb menve, aláhajolva tudna csak alálátni. Lépcsőn lefelé meg a férfi megy elől, fölötte a nő.

Tekintettel arra, hogy nőként sok férfi előljárónak kell és kellett tanácsot adnia, hogyan látja, ez mennyire befolyásolja/befolyásolta a férfiak attitűdjét Önnel szemben?

Aranyos ez a kérdés! Tudja, így már 60 fölött elveszik az az érzésem, hogy a nőt látják bennem. Inkább a hölgyet. És ez nagyban megkönnyíti a dol-

gomat. Fiatalabb férfiaknak (egyetemista, fiatal üzletember) kicsit olyan „anyásan” is lehet tanácsot adni. Esetleg nagyképű, túl öntudatos férfiakkal szemben meg nagyon használ az egyenes derék és a megemelt áll, ettől olyan „grófnős” lesz a külső, tekintélyt igénylő. Közben meg kedves szavakat mondok, mosolygok... Jó kis kettős, nem?

Milyennek kell lennie egy európai nőnek?

Maradjunk nők, de ne legyünk soha kihívóak. Ilyen a csupasz váll: nyáron még 40 fok melegben sem hordhatunk ujjatlan, vékony pántos felsőt. Vagy ha igen, erre rá kell venni egy rövid ujjú vékony kabátkát, blúzt. A dekoltázs – hát minden nő tudja, hogy a női arc a férfi számára valahol a két mell között ér véget! Nem kell nyakig begombolkozni, de tartsunk mértéket. A szoknya ideális hossza a térd felett 1-2 centivel, de lehet hosszabb is. Rövidebb már nem, még akkor sem, ha valakinek gyönyörű lába van. Nincs nevetségesebb, mint egy ötvenegynehány éves nő picurka szoknyában. A konzer-

vatív elegancia sok mindentől megvéd bennünket, és nagyon ki tudja emelni a „tanult ember” mivoltunkat. Gyakran látom, hogy fiatal képviselőnők olyan „kiccsajosan” (kis csaj) öltözik, balerinacipő, szűk pici szoknya, fehér blúz mélyen kigombolva, lobogó haj, túlfestett szempilla – nehéz komolyan venni. Nem kellene más változás: a cipőnek legyen sarka (2-6 centi az ideális), a szoknya érjen kicsit lejjebb, mint Katalin hercegné esetében, csak nézzék meg, a blúzra felvenne egy blézert, vagy ha mást nem, egy nagyobb kendőt, sálát. A haját pedig összefogva hordaná, ha már hosszú.

Milyen tanácsot ad/mit üzen a megalakuló Nők Szervezetének/a nőknek?

Örülök, hogy megalakul ez a szervezet, de vigyázzunk, ne menjünk át – ahogy mondani szoktam – „emanci-paci-macába”. A férfias, mindenkit lesöprő, erőszakos nő nagyon negatív. Álljanak a sarkukra, de maradjanak közben nők!

*A férfias, mindenkit
lesöprő, erőszakos
nő nagyon negatív.*

Szerkesztette Bodoczi Annamária, Hegedüs Csilla, Nagy Emese.

A kiadványt Könczey Elemér tervezte és Fazakas Botond tördelte.

Készült a Kolozsvári IDEA nyomdában, igazgató Nagy Péter.

Köszönet Miklósi Ildikónak a kiadvány összeállításában nyújtott segítségéért.

Kiadja a Romániai Magyar Demokrata Szövetség Nők Szervezete.

Készült a Nők Szervezetének Országos Küldöttgyűlésére.

2013. szeptember

